

Nr 228

Av fru Fränkel m. fl., angående narkotikapolitiken.

(Lika lydande med motion nr 197 i Första kammaren)

Den narkotikadebatt som förts i Sverige under senare år har i mycket stor utsträckning präglats av osäkerhet och oenighet kring narkotikamissbrukets orsaker, skadlighet, eventuella positiva verkningar, botemedel och åtgärder. På senare tid synes en tillspetsning av debatten i narkotikafrågor ha inträtt mellan å ena sidan dem som menar att narkotikaproblemet i huvudsak är en medicinsk fråga och å andra sidan den uppfattning som hävdar att utvecklingen på detta område främst är en följd av missanpassning och stress i det nuvarande samhället. Visserligen vinner debatten på att olika uppfattningar bryts mot varandra, men ställningstaganden från samhällets sida försvåras därigenom. Förslag till åtgärder från samhällets sida kräver därför en betydande underbyggnad av fakta för att allmänt accepteras.

Klart är att narkotikamissbruket i Sverige under 1960-talet kommit att framstå som ett av våra svåraste olösta samhällsproblem. På senare år har vissa åtgärder vidtagits främst på vårdsidan och vad det gäller polisövervakning och höjda straffsatser. Effekten av dessa åtgärder kan inte ännu med säkerhet överblickas. Det är dock nödvändigt att redan nu gå vidare och ytterligare förstärka resurserna när det gäller både vård och förebyggande åtgärder. Upplysningsverksamheten har utökats, men problemens omfattning kräver fortsatta initiativ på detta område. Narkomanvårdskommittén konstaterar att särskilt de grava missbrukarna i betydande utsträckning utgörs av socialt och psykiskt avvikande individer. Kommittén gör bedömningar av de socialpolitiska åtgärder som krävs för att motverka uppkomsten av detta avvikarbeteende, åtgärder som alltså faller inom ramen för socialpolitiken och som kräver vidgade insatser från statens, landstingens och kommunernas sida.

Narkomanvårdskommittén lägger i sitt betänkande (SOU 1969: 52) fram ett värdefullt material till belysning av narkotikafrågans aktuella läge. I de fall konkreta förslag framläggs bör dessa snarast leda till åtgärder i form av ytterligare information, förbättrad vård och utvidgad forskning.

Andra av kommitténs förslag är mycket vittomfattande. Kommittén har dragit upp vissa riktlinjer för åtgärder av socialpolitisk karaktär, som dock kräver ytterligare bearbetning för att kunna omsättas i praktisk handling. Man diskuterar problem i samband med slumbildning och framför synpunk-

ter på hur denna skall undvikas. Man tar upp behovet av en vidgad satsning på familjebehandling, ungdomens sysselsättningssvårigheter, de socialt handikappades svårigheter att få arbete och åtgärder som tar sikte på att via ungdomarnas egna delkulturer förebygga och motverka drogmissbruk m. m. När det gäller upplysning och vårdåtgärder tar kommittén, vid sidan om konkreta direkta förslag, upp längre gående förslag och målsättningar. Då det gäller antalet tjänster för vård har kommittén inte gått in på precisering av behovet i kvantitativa termer men framhåller behovet av förstärkning inom bl. a. förebyggande ungdomsvård, uppsökande verksamhet, öppen vård, mottagningar med korttidsvårdplatser och fosterhem. På forskningsidan har man angett särskilda projekt och områden där forskning anses särskilt angelägen.

Som här antytts föreligger alltså behov av ytterligare utvärdering av förslag och ståndpunkter på basis av det omfattande och värdefulla arbete som kommittén framlagt. Det är också nödvändigt att man även i fortsättningen följer narkotikamissbrukets utveckling och föreslår motåtgärder när det gäller förebyggande åtgärder, vård och eftervård. Sedan narkomanvårdskommittén nu lämnat sitt slutbetänkande finns det inte längre någon motsvarande central grupp som fyller denna funktion. Det samarbetsorgan för bekämpande av narkotikamissbruk som tillsattes i januari 1969 har mycket knapphändiga direktiv och arbetar främst med organisatoriska frågor och informationsverksamhet. Inom socialdepartementet och socialstyrelsen pågår kontinuerligt arbete, men blott inom ramen för den fortlöpande verksamheten.

Folkpartiet har tidigare krävt, senast i en motion till 1969 års riksdag, att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas för att utveckla åtgärderna mot narkotikamissbruket. Detta krav måste nu med förnyad tyngd föras fram. Narkomanvårdskommittén framför som vi ovan antytt förslag till långsiktiga åtgärder på det socialpolitiska fältet samt då det gäller forskning, information och vård. Dessa måste ytterligare utvärderas och omformas till mera konkreta och kostnadsberäknade förslag. En fortsatt bevakning av utvecklingen krävs. Narkomanvårdskommittén framhåller vidare att dess arbete endast representerar en etapp i planeringen av samhällsåtgärderna. I sitt betänkande SOU 1967: 41 ställde sig kommittén bakom kravet på en parlamentariskt sammansatt utredning och framhöll härvid: »Många av de frågor som aktualiseras av narkomanvårdskommitténs arbete synes vara av sådan natur att de griper över flera ämbetsverks och departements verksamhetsfält och även i övrigt berör så omfattande problem att det kan ifrågasättas om inte ett framtida utredningsarbete bör få annan form än en verkskommittés.»

I sitt slutbetänkande berör kommittén kortfattat den framtida ledningen för åtgärder mot narkotikamissbruket. Bland annat bör socialstyrelsens

resurser förstärkas. När det gäller samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk uttalar kommittén: »Det förefaller naturligtast att betrakta det som ett ad hoc-organ tillskapat i en krissituation för att ge största möjliga eftertryck åt samfälliga åtgärder mot missbruket. Det synes narkomanvårdskommittén angeläget att organet bibehålls så länge att socialstyrelsens organ för planering, ledning och information hinner utvecklas till full styrka.»

Som vi tidigare framhållit har kommittén framlagt en rad förslag till åtgärder, som kräver ytterligare utvärdering och som är av det slag att de kan komma att kräva betydande samhällsinsatser. Vi instämmer i kommitténs slutsatser att ett fortsatt utredningsarbete erfordras. De åtgärder som här krävs och den uppföljning av utvecklingen på narkotikaområdet som måste göras berör i hög grad värderingar och vitala samhällsproblem. Det fortsatta utrednings- och utformningsarbetet bör därför för att få erforderlig tyngd utföras inom ramen för en parlamentarisk beredning.

Med hänvisning till vad som ovan anförts föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl.Maj:t måtte hemställa att en parlamentarisk beredning snarast tillsättes med uppgift att med utgångspunkt i narkomanvårdskommitténs omfattande utredningsmaterial ytterligare utvärdera och konkretisera de långsiktiga åtgärder kommittén diskuterat samt framlägga en mer detaljerad plan för den svenska narkotikapolitiken när det gäller vården av narkotikamissbrukare, påföljdssystemet, förebyggande åtgärder samt forskning.

Stockholm den 22 januari 1970

Ingegärd Frænkel (fp)

Elias Jönsson (fp)
i Ingemarsgården

Daniel Wiklund (fp)
i Stockholm

Anders Jonsson (fp)
i Mora

Gabriel Romanus (fp)